

עֵרֶץ וְאַתִּיקָה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 30 ■ תמוז תשנ"ג ■ יולי 1993

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין
המערכת: דניאל מריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

בבית הדין המשמעתי. המדובר בקבוצת חברים המייצגים בהתנדבות את ועד המחוז בקבלנות המוגשות נגד עורכי דין לבית הדין המשמעתי.

אין ספק שעבודתם זו, אשר רחוקה מלענג את עושיה ונטולת כל "זוהר" פרסומי, מהווה נדבך חשוב וחיוני בעבודת מערך האתיקה של הלשכה, באותם מקרים שבהם, לצערנו, מגיעה ועדת האתיקה למסקנה כי הם מצדיקים פתיחת הליכים משמעתיים בבית-הדין נגד חבר שחטא.

זו ההזדמנות, איפוא, להודות לחבורה זו על העבודה הטובה והמסורה שהם עושים ואשר מהווה שליחות חשובה במאבק היומיומי על שמירת טוהר המקצוע ורמתו.

לגליון זה של "עֵרֶץ וְאַתִּיקָה" מתלווה סממן חגיגי: זהו הגליון השלושים במניין מאז הוחל בהוצאתו לאור של פרסום זה.

קצת נוסטלגיה: כאשר קיבלנו בזמנו את החלטת ההוצאה לאור את "עֵרֶץ וְאַתִּיקָה", עמדה לנגד עינינו המטרה לסייע לציבור החברים בהבהרת כללי ההתנהגות הנכונה, מעבר לכתוב בכללים עצמם.

כולנו יודעים, כי כאשר באים ליישם הוראות חוק כלליות על סיטואציה פרטית בחיי היומיום, עשויות להתעורר שאלות שונות.

מטרת ההנחיות וחוות הדעת של ועדת האתיקה – שמאות מתוכן ראו אור בדפים אלה – הינה בדיוק להשיב על השאלות האלה ולהציב, במידת האפשר, פתרונות מוגדרים למצבים של ספק.

במלים אחרות: חוות הדעת היוצאת משולחן ועדת האתיקה באה לפרש וליישם את הכללים לאור מקרה נתון, כפי שמשתקף בפנייה של חבר למקצוע הפונה לוועדה. בדרך זו מונעים אנו הסתבכות, לעתים בלתי מודעת, של חברים ומכוונים אותם להתנהגות התואמת הן את הכללים הכתובים והן את המצב הרצוי מבחינה נורמטיבית.

הנסיון עד כה מראה כי ההתמדה בפרסום "עֵרֶץ וְאַתִּיקָה" גרמה לא רק לריבוי הפניות לקבלת חוות-דעת מן הוועדה - ועל כן אנו מברכים, למרות העומס הרב שהדבר יוצר על חבריה - אלא גם לקבלת משוב הן מעורכי הדין והן משופטי בתיה"ש, אשר לוקחים לתשומת לבם את ההנחיות המתפרסמות כאן.

ומעניין לעניין באותו עניין: לפני שבועות אחדים התקיים ב"ביית הפרקליטי" בתי"א כנס של תובעים

קריאה מעניינת ופגרה נעימה,

עמוס נצר, עורך

יו"ר ועדת האתיקה

פסק דין משמעתי

חוסר מיומנות של עו"ד

בתחום בו עבר עבירה אתית

אינו עילה להקלה בעונש

העובדות: נגד עורכת דין (המשיבה בערעור שלהלן) הוגשה קובלנה לבית הדין המשמעתי המחוזי בתי"א בגין עבירה על כלל 15 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו-1986, לפיו:

"עו"ד שערך מסמך או השתתף בעריכתו או שסיפל בעיסקה או שהשתתף בטיפול בה, לא יטען לאחר מכן נגד

כשרות המסך או העסקה. ולא יצא אדם שנעונו מחייב באופן סביר. טענה כאמור.

עובדות המקרה שהובאו בפני בית הדין קמא (ראה "עט ואתיקה" 25) היו כדלקמן:

שתי חברות מסחריות, שאחת מהן יוצגה ע"י המשיבה, חתמו על הסכם לפירוק השיתוף ביניהן בתחום עיסוק מסויים. הסכם זה כלל הוראות שונות וביניהן התחייבות של צד אחד שלא להתחרות, במשך תקופה מסויימת, בצד השני בתחום פעילות שהותר לצד השני.

כחלק מנסיונם של בעלי החברה האחרת להשתחרר מהתחייבותם דלעיל. פנו בעלי החברה אל המשיבה, וזו פנתה בשמם אל הממונה על ההגבלים העסקיים, בטענה כי אותו סעיף, הדין באי התחרות, מהווה הסדר כובל.

משקיל הממונה על ההגבלים העסקיים את טיעונה של המשיבה, פנה המתלונן אל ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בתלונה על התנהגותה של המשיבה. במיוחד התרעם המתלונן על נוסח הפנייה של המשיבה, שביקשה, כביכול, התייחסות מהממונה על ההגבלים העסקיים לנוסח ההסכם, בלא לציין כי אותו הסכם נערך גם על ידה, או, למצער, כי היא נטלה חלק פעיל בעריכתו ובניסוחו.

המשיבה הודתה בעובדות שפורטו בכתב הקובלנה, ועל כך הורשעה ע"י בית הדין המשמעי קמא. בגזר הדין שהוטל על המשיבה, היא חוייבה בתשלום הוצאות הקובל, בסך - 1,500 ש"ח והוטל עליה עונש של אזהרה.

ערעורו של המערער - ועד מחוז בת"א - בתיק זה הוא על קולת העונש והמרתו בעונש חמור בהרבה.

בי"כ המערער (עו"ד י' אהרונוסון) תקף את נימוקו של ביה"ד קמא להטלת העונש הקל, לפיו למרות ויתקף הרב של המשיבה כעורכת-דין, הרי שתחום מיוחד זה, בו עסק ההסכם נשוא הקובלנה, היה חדש לה. כמו כן התחשב ביה"ד המשמעי קמא בכך כי מדובר בכשלוך חד-פעמי.

החלטת בית הדין המשמעי הארצי:

"אמת הדבר כי נוכח נימוקו השני של ביה"ד המשמעי קמא לא היינו מתערבים בגזר דינו של בית הדין. בנידון זה חזקה עלינו החלטתו של בית המשפט העליון בתיק עלי"ע 15/87 (פסקי דין מ"ב, חלק שלישי, עמ' 321) שצוטטה בפנינו ע"י בי"כ המשיבה (עו"ד ש. פלס), שאין מדרכה של ערכאת הערעור להתערב במידת העונש. ברם, אותה החלטה סייגה את כלליותה, באשרה התערבות במידת העונש כאשר נפגם גזר-הדין בפגם של ממש,

או כאשר טענה הערכאה הקודמת בטעות היורדת לשרשו של ענין.

לאחר ששמענו את טענות בי"כ הצדדים הגענו, ביום שמיעת הערעור, לכלל החלטה כי יש מקום להתערבותנו, מאחר שנראה לנו, כי גזר הדין קמא נפגם בפגם של ממש, בכך שנתן משקל נכבד בקביעתו את עונשה של המשיבה, בכך שמדובר היה בעיסוקה בתחום שהיה חדש לה ואשר בו טרם קנתה לעצמה מיומנות.

לדעתנו אין פה שאלה של התמחות או של מיומנות. מדובר בענין בסיסי הקשור לעבודתו של עורך דין ולגישתו האתית למעשיו.

המשיבה ערכה את ההסכם, נשוא הקובלנה, בייצגה אחד משני הצדדים לעיסקה. ההסכם הנייל נוסח בשיתופה הפעיל לאחר שקדמו לחתימתו ישיבות מרובות בין הצדדים לו, בהן נטלה גם היא חלק נכבד. אין ספק שהכללתו של הסעיף בדבר אי-התחרות נעשתה לאחר דיון וכחלק מהסדר כולל מוסכם בין הצדדים.

אין ספק כי מעשיה של המשיבה היוו הפרה של כלל 15 לכללי האתיקה המקצועית. בכך, אכן, הודתה המשיבה כבר בפתיחת הדין בפני ביה"ד המשמעי קמא וחסכה מזמנו ומזמנם של הנוגעים בדבר.

ברם, מאחר שאנו סבורים שהתנהגות של עורך דין בניגוד לכלל 15 היא עבירה חמורה, ומאחר ואנו בדעה שהפרת כלל 15 חלה על כל שטח משטחי עבודתו ופעולותיו של עורך הדין, הרי שנימוקו הראשון של ביה"ד המשמעי קמא, להקלה בעונש, לא היה במקומו.

יצוין כי כלל 27, לכללי האתיקה הקודמים, דן ב-"עריכת הסכם", בעוד שנוסחו הנוכחי של כלל 15 לכללי האתיקה, המקביל לו, דן ב-"עריכת מסמך", בהרחיבו את תחום הכלל על כל מסמך שעו"ד משתתף בעריכתו. או בניסוחו.

הרחבה זו של כלל 15 הנוכחי לעומת כלל 27 שקדם לו, מראה גם היא כל כוונת המחוקק להחלתו של הכלל גם על מקרים בהם מדובר בעריכת מסמכים, אפילו אין הם קשורים במיומנות בתחום העיסוק המסחרי של עורך הדין. אלמלא נימוקו השני של ביה"ד המשמעי קמא. כי מדובר במעידה חד פעמית לעורכת דין בעלת וותק רב במקצוע, היינו מחמירים בעונש, אותו החלטנו להמיר בעקבות ערעור זה, בעונש של זיפה.

(בד"א 32/92, בהרכב: עו"ד דניאל רזומוב - אב"ד; עו"ד זאב הרטבי-חב"ד; עו"ד דן אחיעזר - חב"ד; פס"ד מיום 16.4.93).

עו"ד ועמיתו למקצוע

עו"ד המתבקש לייצג לקוח בערעור – יבדוק קודם אם לא נשאר חייב שכ"ט למי שייצגו בניהמ"ש קמא

העובדות: לקוח פנה לעו"ד בבקשה לייצגו בתביעת נזיקין. ביפיו הכוח נרשם במפורש שהוא נועד לצורך ייצוג בביהמ"ש המחוזי בלבד. לאחר שהסתיים התיק במחוזי הגישו שני הצדדים ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון. את הערעור מטעם התובע (הלקוח) הגיש הוא עצמו, כיוון שעורך הדין שייצגו בערכאה הראשונה סירב לייצגו בערעור, בין השאר לאור חילוקי דעות בינו לבין הלקוח בנושא שכר טירחה.

בפנייה לוועדת האתיקה שואל עורך דין: "עתה פנה אלי הלקוח הנ"ל בבקשה שאייצגו בערעור, האמור להשמע בקרוב. האם לצורך ייצוגו בערעור עלי לקבל את הסכמת עורך הדין שייצגו בערכאה הראשונה, על-אף שיפיו הכוח שלו הוגבל לאותה ערכאה בלבד".

חוות דעות ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, על עורך הדין השואל לפנות לעמיתו שייצג את הלקוח בערכאה הראשונה ולשאל אם יש לו טענות בעניין תשלום שכר הטירחה ע"י הלקוח. אם יסתבר שיש טענות כאלה - על עורך הדין לקבל קודם את הסכמת עמיתו לפני שייקח על עצמו את הייצוג בערעור.

ניגוד עניינים

עו"ד רשאי לייעץ

בו זמנית הן למנהל

קרן לנאמנות והן לנאמן

העובדות: "האם קיימת מניעה כלשהי שעורך דין יתן ייעוץ בו זמנית הן למנהל קרן נאמנות לפי חוק השקעות משותפות בנאמנות תשכ"א-1961 והן לנאמן לקרן הנאמנות לפי אותו חוק," שואל עורך דין בפנייה לוועדת האתיקה.

והוא מוסיף: "כידוע, על מנהל הקרן ועל הנאמן לפעול ולוודא קיום הוראות החוק, הסכם הנאמנות והתשקיף. לפיכך נראה לי שלא צריכה להיות מניעה, וייתכן אף שרצוי כי אותו עורך דין ייעץ הן למנהל הקרן והן לנאמן".

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה, שבחנה את

הסוגיה, מסכימה עם דעתו של עורך הדין הפונה. לדעתה, אין מניעה שאותו עורך דין ייעץ בו זמנית הן למנהל קרן הנאמנות והן לנאמן הקרן. שכן שניהם צריכים לפעול לקיום אותן המטרות, כאמור לעיל, ואין ניגוד עניינים בפעולותיהם. (2464)

עיסוקים נוספים

עו"ד רשאי להכנס כשותף

במשרד עורכי פטנטים -

בתנאי שכל שותפיו הינם

עורכי דין

העובדות: עורך דין העוסק בעריכת פטנטים פנה לוועדת האתיקה הארצית בשאלה, האם הוא רשאי להיות שותף בחברה העוסקת בעריכת פטנטים.

החלטת ועדת האתיקה הארצית: אין איסור על עורך דין לשמש כעו"ד וכעורך פטנטים במקביל. ברם, לפי סעיף 58 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, חל איסור על עורך דין להיות שותף עם מי שאינו עו"ד. לאור זאת, רשאי הפונה להכנס לשותפות במשרד עורכי פטנטים, אך זאת רק בתנאי שכל השותפים הינם עורכי דין. אם אין הדבר כך, רשאי עורך הדין להיכנס כשותף אך בתנאי שלא יעסוק בעריכת דין.

ניגוד עניינים

עו"ד המייצג לקוח - לא

יעיד עבורו באותו הליך גם

כשמדובר בבוררות

העובדות: "נתבקשתי על ידי תאגיד הנמנה עם לקוחותי הקבועים לייצגו בהליכי בוררות העתידים להתנהל בינו לבין אחר", כותב עו"ד לוועדת האתיקה.

"חלק גדול מן העובדות אשר אמורות להיות נדונות בהליכי הבוררות נמצא בידיעתי האישית, בשל קשר שוטף שהיה ביני, כבי"ס התאגיד, לבין אותו אחר אשר שימש כמנהל בתאגיד. על כן נראה כי טובת הלקוח מחייבת מתן עדותי במסגרת הליכי הבוררות.

"אודה לכם אם תודיעוני אם אין מניעה מלעשות כן לאור האיסור בכלל 36 (א) לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986, אשר לפיו ב"הליכים משפטיים" חל איסור על עורך דין המעיד במשפט להמשיך ולייצג את לקוחו באותו הליך. במידה ויש

מניעה, האם יהיה רשאי עו"ד אחר במשרדי לייצג את הלקוח במסגרת הבוררות, ולחילופין בפני ביהמ"ש המוסמך?"

חוות דעת ועדת האתיקה: גם כשמדובר בהליך של בוררות, אין זה רצוי שעורך דין גם ייצג את הלקוח וגם יעיד עבורו במסגרת אותו הליך, אלא אם כן קיבל מראש את אישור הבורר לכך. מאידך, אין מניעה כי עורך דין אחר מאותו משרד ייצג את הלקוח אם בהליכי הבוררות, או בהליכים בפני בית משפט, ובמקרה כזה יהיה רשאי עו"ד הפונה להעיד מטעם הלקוח. (2778)

חסיון

עו"ד רשאי לסרב לגלות לשלטונות המס אם מסר ללקוחו מסמך שנשלח אליו באמצעות

העובדות: עורך דין ייצג לקוח בהליך משפטי. במסגרת אותו הליך נשלחה אליו ע"י הצד-שכנגד חשבונית זיכוי, אשר היה בה כדי להטיל על הלקוח חבות תשלום מס. בחקירה שהתקיימה ע"י שלטונות המס טען הלקוח כי לא קיבל לידיו את החשבונית. שלטונות המס פנו לעורך הדין בשאלה, האם מסר את החשבונית ללקוחו או שידע אותו לגבי הגעתה אליו.

בפנייתו לוועדת האתיקה כותב עורך הדין: "הבהרתי לשלטונות המס כי איני רשאי להשיב על השאלה עקב החיסיון שיש לי על-פי החוק, אולם הם עומדים על דעתם כי עלי להשיב לשאלותיהם. האמנם כן?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, הנושא עליו מבקשים שלטונות המס לחקור את עורך הדין הינו במסגרת החסיון שבין עורך דין ללקוחו, כאמור על-פי סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, ואין עורך הדין רשאי להשיב על השאלות. שלטונות המס יכולים לפנות לביהמ"ש המוסמך ולבקשו לתת צו שיחייב את עורך הדין למסור את המידע. (32240).

עו"ד כבורר

עו"ד ששימש כבורר מנוע מלייצג את הזוכה בבוררות בהליכי הוצל"פ של פסק-הבורר

העובדות: עורך דין הגיש בשם הלקוח המרצות פתיחה לפירוק שותפות. בעיצומו של ההליך פנה

אליו הצד-שכנגד בהצעה ליישב את המחלוקת בדרך של בוררות. הצד-שכנגד הסכים כי עורך הדין המייצג את התובע ישמש כבורר, והדבר אף צויין במפורש בהסכם הבוררות שנחתם ע"י הנתבע.

משניתן בתום הבוררות פסק הבורר, פנה הנתבע לבית המשפט בבקשה שלא לאשרו, בין היתר בטענה שהבורר ייצג קודם את התובע, ולכן יש חשש למשווא פנים. ביהמ"ש המחוזי דחה את הטענה ואישר את פסק הבורר.

בפנייתו לוועדת האתיקה כותב עורך הדין: "כעת התבקשתי ע"י לקוחי להוציא את פסק הדין אל הפועל, וסברתי כי מן הראוי לפנות אליכם לקבלת הנחייה, האם יש פסול בכך שאני חוזר לייצג את לקוחי לאחר ששימשתי כבורר במחלוקת".

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה סבורה כי בנסיבות המקרה נכון ינהג עורך הדין אם יימנע מלייצג את הלקוח בהליכי הגבייה בהוצאה לפועל של פסק הדין שניתן על ידו בשבתו כבורר. (2779)

כותבים לוועדת האתיקה: "תודה לעמיתה על גילוי קולגיאליות מקצועית"

כפי שכתבנו לא אחת, ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א משמשת כתובת לא רק לתלונות על הפרת כללי האתיקה המקצועית או שאילתות בנושא זה, אלא גם לביטויי הערכה על התנהגות עורכי הדין, אף שמספרן של הפניות בעניין זה קטן, לצערנו, ביחס לשאר.

כזו היא פנייתו של עו"ד מ. רבינוביץ מת"א, המובאת כאן כלשונה:

"ברצוני להביע בפניכם את הערכתי לעמיתה למקצוע, עו"ד שירלי דקל מת"א, אשר פעלה לפניכם משורת הדין בנוגע לתיק משותף שלנו. היא שיתפה פעולה ואף נקטה יוזמה חברית וקולגיאליית כאשר נזקקתי לעזרתה, ופנתה לכבי ביהמ"ש בעניין דחיית מועד הדיון מסיבות רפואיות שלי, למועד אחר.

אני מוצא לנכון לכתוב מכתב זה, מאחר שתפקידו של מוסד זה הוא לא רק לשמוע ביקורת על קולגות, אלא יש צורך להשמיע בפניו גם שבחים והערכה לקולגות אשר משתפים פעולה ומראים רצון טוב לעזור בשעת הצורך".

על מכתבים כגון זה אומר יו"ר ועדת האתיקה, עו"ד עמוס נצר, "כן יירבו".